

INFORMACIJOS

Nr. 12 (35)

1953 m. kovo 18 d.

PLB Vokietijos Krašto Valdybos "Informacijos" yra savaitinis Krašto Valdybos organas, skiriamas tik spaudai, rankraščio teisėmis.

Redakcijos, pasinaudojančios čia dedamomis žiniomis ir straipsniais, maloniai prašomos nurodyti šaltinį: PLB Vok. "Informacijos".

EUROPOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJE

BELGIJA

- Belgija vėl verbuoja tremtinius darbams kasyklose. Minimas atlyginimas nuo 196 iki 315 belgų fr. (nuo 16 iki 26 DM) per dieną. Nurodoma, kad Belgijoje šiuo metu dirbą 15.000 tremtinių anglies kasyklose.

Iš ankstesnių patyrimų, kuriuos lietuviai tremtiniai turėjo Belgijoje, vargu galima būtų tikėtis, kad didesnis tremtinių skaičius tuo pasiūlymu pasinaudos.

VOKIETIJA

- Vasario 16 gimnazija, Diepholze, naujuosius mokslo metus pradeda balandžio mėn. 14 d. Tai bus ketvirtieji šios gimnazijos, išlaikomos viso pasaulio lietuvių aukomis, veiklos metai.

Šiais 1952/53 mokslo metais Vasario 16 gimnazijoje mokėsi 153 mokiniai. Gimnazijos vadovybė jau gauna prašymų iš naujų mokinių, norinčių gimnaziją lankyti.

- Vokiečių skautai stengiasi padėti tremtiniams, kurie norėtų studijuoti Vokietijos universitetuose. Jie pasiūlytų tarpininkauti atitinkamose vokiečių įstaigose, išrūpinti studentams lengvatų. Tuo reikalu Braunschweigo vokiečių skautų akademikų skiltis kreipėsi ir į lietuvių skautų vadovybę, prašydama nurodyti jiems kandidatus.

Vargo Mokyklos Vokietijoje

Kovo mėn. duomenimis, šiuo metu veikia šios lietuvių tremtinių Vargo Mokyklos:

1. Augustdorfe	-	16 mokinių,	mokytojas	Dr.V.Literskis
2. Augsburg	-	12 mokinių,	mokytoja	V.Augustaitienė
3. Dillingene	-	7 mokiniai,	mokytoja	O.Rauchienė
4. Geesthachte	-	11 mokinių,	mokytojas	A.Midveris
5. Memmingene	-	37 mokiniai,	mokytojai	V.Vykintienė ir S.Vykintas
6. München	-	11 mokinių,	mokytoja	S.Laukaitienė
7. Neustadte	-	6 mokiniai,	mokytojas	J.Pareigis
8. Rendsburge	-	4 mokiniai,	mokytojas	Dr.L.Stelmokas
9. Salzgitter-Lebenstedt	-	93 mokiniai,	mokytojai	F.Stončienė ir Masiliūnas
10. Seedorfe	-	6 mokiniai,	mokytoja	E.Beinarauskienė
11. Hanau	-	8 mokiniai,	mokytoja	B.Survilienė
12. Wehnene	-	45 mokiniai,	mokytoja	J.Atienė
13. Wehnene	-	vaikų darželis su 25 vaikais,	dėl lėšų	stokos neveikia.

Materialinė suminėtų mokyklų padėtis yra sunki. Nors mokiniai neretai yra sušelpiami, bet trūksta lėšų pačioms mokykloms išlaikyti. Tam būtina yra reikalinga 2.500 DM suma mėnesiui.

PLB Vokietijos Krašto Valdyba (Litauisches Zentralkomitee, Hannover-Kleefeld, Hegelstr. 6, Germany, Br.Zone) šiam tikslui telkia lėšas. Užjūrio lietuvių visuomenė kviečiama organizuoti Vargo Mokykloms remti būrelius, kurie, pastoviai siūsdami aukas, kaip tai daro Vasario 16 gimnazijai remti būrečiai, įgalintų Krašto Valdybą planingai skirstyti lėšas, kad būtų aprūpinti būtiniausi Vargo Mokyklų reikalai pagal jų svarbumą.

- Ingolstadte, Münchenerstr.4, veikia vokiečių išlaikoma amatų mokykla tremtiniams. Mokslas tęsiasi pusę metų. Visi mokiniai gyvena bendrabutyje, kuriame yra 300-400 vietų. Pirmenybė teikiama tiems, kurie numato išemigruoti ir todėl nori pasiruošti kuriam nors amatui.

Šiuo metu ten veikia šie kursai: autoelektrikų, automechanikų, stalių, elektromechanikų, mūrininkų, tekintojų, frezuotojų, radio mechanikų, šaltkalvių, siuvėjų, šveisuotojų ir braižytojų. Mokslas ir pragyvenimas yra nemokamas. Kandidatai priimami iš visos V.Vokietijos.

- Memmingene gyveną lietuviai netrukus bus perkelti iš stovyklos į naujai pastatytas kolonijas. Daug rūpesčio žmonėms sudarė aplinkybė, kad vokiečiai buvo nusistatę gyventojus naujose patalpose labai ankštai sutalpinti, o daugumą gyventojų sudaro ligonys, seneliai ir pan. Memmingeno ir Bavarijos krašto įstaigose buvo daryta žygių, kad tuo atžvilgiu būtų padaryta palengvinimų. "Savaitės Žinios" iš Memmingeno praneša, kad vokiečių įstaigos tuo reikalu padarė nuolaidų ir suglaudiniamas numatytu mastu nebus vykdomos. Bus atsižvelgiama ir į Tbc ligonis. Dalį gyventojų numatoma perkelti į naujus namus dar prieš Velykas.

- Lietuvių, latvių ir estų Centro Komitetų sutarimu, įsteigta Pabaltijo spaudos agentūra. Agentūra leidžia vokiečių kalba biuletinį "Baltische Korrespondenz". Pirmasis to biuletinio numeris išėjo kovo mėn. Ateityje numatoma jį leisti kas du mėnesius.

Pirmajame numeryje įvade pažymima, kad to biuletinio tikslas yra atkreipti Vokietijos ir kitų kraštų visuomenės dėmesį į Pabaltijo valstybių politinę, ūkinę ir kultūrinę reikšmę Europos tautų bendruomenėje ir tuo būdu siekti, kad tų tautų egzistencija, jų likimo tragedija ir jų vaidmuo ateityje nebūtų vakaruose užmiršta. Bet ypatingai tas biuletinis turįs patarnauti kaip priemonė pasikeisti nuomonėmis pačių pabaltiečių tarpe, nagrinėjant tų tautų ateities bendradarbiavimo ir valstybinio gyvenimo formas ir tuo būdu jieskant bendros kalbos ateičiai.

Biuletinyje, tarp kitų, idėti šie straipsniai: buv. estų užsienių reikalų ministerio Karl Selter straipsnis "Pabaltijo federacija", vokiečių parlamento nario Axel de Vries straipsnis, kuriame išreiškiama viltis, kad Pabaltijo tautų išsilaisvinimo vanda yra nepertoliausia. Be to, Erik Vergo, buv. latvių ministerio, prof. A. Spekke, Dr. Helmuth Weiss ir kt. straipsniai Pabaltijo temomis.

- "Hamburger Echo" kovo 3 d. numeryje skelbia, kad, ryšium su Lastenausgleich įstatymo išsigaliojimu, jau pradeda darbą specialios įstaigos (Heimatauskunftsstellen), kurių tikslas yra tarpininkauti, peržiūrint pabėgėlių prašymus, suteikiant žinių, paskiriant liudininkus bei ekspertus. Šios įstaigos tvarkys tik tokias bylas, kurios nėra pilnos arba yra abejotinos.

Iš viso jų busią 34 V. Vokietijoje.

Rytprūsių pabėgėliams tokia įstaiga veiks Kielyje. (Mūsų žiniosis, ji rūpinsis taip pat ir Klaipėdos krašto pabėgėlių bylomis). Vokiečių kilmės pabėgėliams ir repatriantams iš Pabaltijo kraštų tokia įstaiga steigama Wiesbadene.

IS VOKIEČIŲ SPAUDOS

- Laikraštis "Die Glocke", Oelde, š.m. kovo 3 d. deda pranešimą iš Stockholmo, kuriame rašoma, jog iš Pabaltijo prasiskverbė žinios, kad ten vykdomi nauji bažnyčios ir dvasininkijos persekiojimai. Rygoje Gertrūdos bažnyčia esanti paversta komjaunimo klubu, o Nikolajaus bažnyčia Daugavpilyje - grūdų sandėliu. Agolos vienuolynas, visas vienuoles ištrėmus, paverstas darbininkų poilsio namais.

Yra likęs tikėtai vienas katalikų vyskupas Springovics, 76 metų amžiaus. Liuteronų vyskupu pastatytas nuo bažnyčios atskirtas kunigas Gustav Furss.

Iš 200 Lietuvoje buvusių kunigų beliko vos 100, visi kiti yra deportuoti. Ortodoksų bažnyčia Latvijoje prvesta Maskvos

patriarchato žiniai. Šios bažnyčios vadovavimą Latvijoje yra perėmęs rusas Filaret. Nors ortodoksų bažnyčiai priklausančiųjų yra labai mažas skaičius, ji paskelbta valstybine bažnyčia. Kadangi visos kunigų seminarijos yra uždarytos, tiek katalikų, tiek evangelikų dvasininkija nebeturi prieauglio.

Apie bažnyčių padėtį Pabaltijo kraštuose panašiai rašo ir "Norddeutsche Nachrichten", Hamburg, kovo 11 d. numeryje.

- "Harzburger Zeitung" š.m. kovo 4 d. numeryje, straipsnyje "Raudonoji armija prieš raudonąją gestapo" rašo, kad, ryšium su naujais valymais ir numatomais pasikeitimais valdžios viršūnėse, tarp kariuomenės ir MVD kylaš rungtyniavimas dėl valdžios. Apžvelgdamas visus sunkumus, kurie Sovietų Sąjungoje iškiltų karo atveju, laikraštis rašo, kad Maskva su nerimu stebi nepasitenkinimą režimu. To nepasitenkinimo pradžia yra Lietuvoje ir jis, apimdamas Baltijos jūros pakraštį, siekia Leningrado. Pasak laikraščio, šiandien daugiau, negu bet kada manoma, kad šioje srityje gali įvykti lemiamieji oro puolimai. Partizanai šią raudonosios Sąjungos dalį yra padarę "jautrią" ir priešas, prasiveržęs pro ją, galėtų pasiekti svarbiausius rusų pramonės centrus.

- Apie Dr. Vydušo-Storostos mirtį ir laidotuves Detmolde buvo idėta žinia ir "Landeszeitung für die Lüneburger Heide".

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

Grižę iš Lietuvos vokiečiai daug pasakoja apie partizanus ir jų veiklą. Čia duodame vieną tokių epizodą.

1950 m. pas vieną ūkininką, kurio ūkis buvo prie miško, atvyko du partizanai. Jie atrodė labai pavargę ir buvo tuojuo paguldėti. Ūkininkas su savo darbininku išėjo į kiemą ir, ten dirbdami, pamatė atvažiuojant du sunkvežimius. Greitai buvo pažadinti miegantieji partizanai ir šie, kadangi miegojo apsirengę, suspėjo išbėgti ir pasislėpė rūsyje. Netrukus į kiemą įvažiavo abu sunkvežimiai, pilni NKVD-istų ir milicininkų, apie 30 vyrų. Vienas iš jų pasiliko kieme, o kiti, trumpai pasikalbėję, išėjo miško link. Pasilikusysis ėmė dairytis po kiemą, nuėjo į tvartus ir kitus pastatus. Ūkininkui jis pasisakė, kad atvykę likviduoti banditų, kurie vis dar laikosi miške. Jis buvo pakviestas iėiti į vidų, bet atsisakė, pareikšdamas, kad geriau liksias lauke, nors oras tą dieną buvo blogas.

Vaikščiodamas, jis, matyti, buvo pastebėjęs kažką įtartino, nes kelis kartus norėjo iėiti į rūsi, kur buvo abu partizanai, bet nedrėso ir tik neišleido šios vietos iš akių. Pamažu enkavedistas pradėjo nervintis, taip pat abu rūsyje buvusieji pajuto negerą. Pagaliau jis nutarė patikrinti ir atidarė duris į rūsi, bet tuo

pačiu momentu gravo smūgį į veidą ir parvirto. Abu partizanai pasileido bėgti miško link. Jie nepaleido šūvių, nenorėdami sukelti triukšmo, kuri būtų išgirde kiti milicininkai.

Be sąmonės guliničiam enkavedistui ūkininkas atnešė vandens. Jis netrukus atsigavo ir tuoj pradėjo šaudyti. Miške taip pat pasigirdo šūviai. Vienas iš partizanų bėgdamas pateko ant milicininkų ir buvo jų nušautas. Antrasis buvo sunkiai sužeistas. Žmonės pasakojo, kad jis po to buvo nubaustas ištėmimu 25 metams. Ūkininkui nieko neatsitiko, nes sužeistasis partizanas neišdavė, kad jis buvo priėmęs juos pailsėti.

Su partizanais milicija turėjusi labai daug vargo. Dažnai vykdomuose taip vadinamuose valymuose dalyvaudavo ir kariuomenė su tankais. Milicininkai, paprastai, giliai į mišką vengdavo eiti, nes partizanai kovodavo iki paskutinio šovinio, - paskutinią sau pasilaikydami. Tiek milicininkai, tiek kareiviai labai gerai taptai žinojo ir be ypatingo įsakymo į mišką neidavo. Buvo kalbama, kad miestus valdo rusai, kaimuose - dienos metu rusai, o naktimis - partizanai. Gi miškai tik partizanų žinioje.

***

Partizanų dainos, užrašytos jauno iš Lietuvos sugrižusio vokiečio:

Pakvipo poraku pasaulis,
Pasklido šūviai alkani.
Skaisti, raudona saulė leidžias,
Nuskendo ežero dugne.

Išėjo broliai Ažuolas ir Vėtra,
Veidai žibėjo jų drąsa.
Jiems žalios klevo šakos mojo
Ir lapai, lyg ašarom, mirgėjo rasa.

Suklupo rūtose mergaitės,
Žolynai glostė veidus jų.
Mėlsvas akis į dangų kėlė,
Kaip linų žiedą prie rasos.

Gražink, Augščiūsias, mūsų brolius,
Gražink sūnelius į namus, -
Maldą pravirko vakarinė,
Kaip tyli vasaros naktis.

Kai sutema ant žemės skleidžias,
Kai paukščiai grįžta į namus, -
Skaisti, raudona saulė leidžias
Ir skęsta ežero dugne.

Saulutė nusileido, sutemo vakarai,
O mūsų tėviškėlę užvaldė kraugeriai.

Išėjo pikti prūsai, išeis ir kraugeriai,
O mūsų tėviškėlėj gyvens tik lietuviai.

Atėję aziatai užvaldė namelius
Ir uždraudė seselėms net rūtų darželius.

Kai vežė mus į Sibirą - vagonai užkalti,
Verkė maži vaikeliai, nuo tėvelių atskirti.

Negaila jiems lietuvių, tų rūtų žydinčių,
Negaila aziatams mūsų brolių vargstančių.

Ėjo sribukų pulkas per tėviškės laukus,
Paklausė motinėls: "Kur yra sūnus?"

Močiutė jiems atsakė: "Sūnelio nežinau!
Ak, Dievulėliau brangus, pati aš pražuvau!"

Budėk, budėk, lietuvi, už laisvą Lietuvą,-
Kai driskus pamatysim, kulkosvydžiai kvotos.

***

Grižusieji vokiečiai pasakoja, kad steigiant kolchozus, ūkininkai visai išsisukinėjo, nenorėdami į juos stoti, nors buvo visokiomis priemonėmis verčiami tai daryti. Juos apdėdavo didelis mokesčiais, areštuodavo, kankindavo.

Vienas ūkininkas, jam pasiūlius stoti kolchozan, atsisakė, pareikšdamas, kad jis valstybei bus naudingesnis, nestodamas į kolchozą. Praėjus kuriam laikui, jis gavo įsakymą pristatyti duoklę, kuri buvo nustatyta trigubai didesnė, negu paskutiniaiis metais. Ūkininkas jokia būdu negalėjo pristatyti visko, ko iš jo buvo reikalaujama. Tada jis buvo suimtas.

Po kelių savaičių jis grįžo atgal ir savo artimiesiems pasakojo, kad buvo kankinamas ir mušamas, be to, verčiamas prisipažinti, jog į kolchozą nenorėjęs stoti todėl, kad bendradarbiauja su partizanais ir, istojęs, kolchozan, negalėsias jų remti maistu. Tačiau ūkininkas šių kaltinimų neprisėmė. Buvo uždomas nektimis. Tardytojai, norėdami išgauti iš jo prisipažinimą, mušė jį visa jėga veidan ar krūtinėn arba po krūtinę. Tam buvo panaudojama kumštys arba sunkios rašalinės, buvusios tardytojo kambaryje. Buvo net kelis kartus grasinta jį nušauti. Jį tardęs rusas, kuris kalbėjo lietuviškai, buvo net kelis kartus nukreipęs į jį revolverį, bet nešovė. Paskui buvęs uždarytas karcerin. Prieš tai jam buvo liepta išsirengti nuogai ir tada, visai nuogas, turėjo išbūti tris paras šaltoje ir drėgnoje vienutėje. Valgyti duodavo tik du kartus į dieną, bet tai buvo tik dvokiantis vanduo, kokio jis net savo gyvuliams neduodavo gerti.

Nežiūrint kankinimų ir mušimų, šis ūkininkas neprisipažino jam primetamų kaltinimų. Jis buvo paleistas, grįžo labai išvargęs, susirgo ir netrukus mirė.

***